

Forsvarsdepartementet

FORSVARSDPARTEMENTET	
SAKNR: 09/02223-208	
15 MAI 2012	
ARKBET: 600 - <i>gmp</i>	
KASSERES 5 AR	
KASSERES 30 AR	
BEVARES	

Veteranforbundet SIOPS
Bernhard Getz gate 3
0165 OSLO
Tlf.: +47 970 02 990

Oslo10 .mai 2012

Deres ref: 2009/02223-189/FD I 4/SRO

Høring - Forslag til endring av forskrift av 22. desember 2009 nr 1768 om særskilt kompensasjonsordning for psykiske belastningsskader som følge av delttagelse i internasjonale operasjoner

Veteranforbundet SIOPS (skadde i internasjonale operasjoner) mener at innføringen av erstatningsordning for psykiske belastnings skader, som kan gi en erstatning på inntil 65 G, er et viktig tiltak for veteranene. Dette tiltaket gir både anerkjennelse og erkjennelse av tjenesten den enkelte har utført.

Vi vil benytte anledningen til å komme med noen generelle betraktninger knyttet til veteransaken, fordi erstatningsordningens tilblivelse viser hvilke utfordringer samfunnet står overfor. Deretter har vi en rettslig kommentar til forslaget.

Innledning

Det er nå fjerde gangen erstatningsordningen for skadde soldater blir endret. Hvert enkelt steg har avdekket nye problemstillinger. Det er viktig å forstå at denne ordningen er ment å dekke soldater som også har tjeneste gjort i Afghanistan frem til 01.01.2010.

Oberstløytnant Jon G Reichelt Kontorsjef KPS uttaler i høringsnotat til Forsvarsstaben følgende;

"Videre er det KPS erfaring at veteraner ofte ikke har dokumentasjon på eller beskriver en akutt hendelse eller potensielt traumatisk begivenhet. Ofte beskrives det gjentatte belastninger, eller mer lavgradig, dog signifikant belastning over lengre tid.

Ikke sjelden konkluderes det med at ikke godt dokumentert belastning over tid har medført ikke godt dokumenterte symptomer som forhøyet aktivering med søvnmønstre, indre uro/rastløshet og skvettenhet, som igjen utvikler seg til manifest psykisk lidelse etter tid – kanskje flere år. Dette kan være både angstlidelse og depressiv lidelse, og tidvis finner man at dette helt eller delvis med sannsynlighetsovervekt er forårsaket av belastning under militær tjeneste i utlandet."

Beskrivelsen som Oberstløytnant Jon G. Reichelt gir om mulig resultat av gjentatte belastninger eller mer lavgradlige belastninger over tid, synes nå ikke med dette forslaget å skulle gi rett til erstatning. Det er et paradoks at soldatens hverdag og det mulige resultat av denne, ikke erkjennes som en del av problemstillingen. Dette viser at det fortsatt foreligger en manglende forståelse for hva soldatyrket kan innebære.

Den generelle utfordringen er at soldatens virksomhet og resultatene av denne belastningen ikke får seg løse innenfor de rammene vi har i dag. Det gjenstår fortsatt et betydelig arbeid før dette vil være på plass.

Veteranforbundet SIOPS (Skadde i Internasjonale Operasjoner) Bernhard Getz gate 3 0165 Oslo
Tlf.: +47 970 02 990

Veteranforbundet SIOPS
Bernhard Getz gate 3
0165 OSLO
Tlf.: +47 970 02 990

Den nye generasjon soldater fra årene etter 2000 vil møte det sivile samfunnet med forutsetninger som velferdssystemet neppe vil klare å løse på en tilfredsstillende måte. I denne sammenheng er det avgjørende å forstå at forsvarets oppgave kun er å stille et gitt antall soldater til disposisjon, for en gitt tid for den til enhver tid gjeldende utenrikspolitikk.

Videre må forstås at den enkelte soldat har, i mange tilfeller, en begrenset funksjonstid for forsvaret. Dette skaper en gruppe, forholdsvis unge, som skal tilbakeføres til det sivile samfunn. Dette har kostnader som det sivile samfunn må bære. Disse kostnadene kan ikke dekkes ved en erstatning i seg selv. Det avgjørende vil være om samfunnet vil gi gruppen utdanning og pensjonnytelser, som letter integreringen i det sivile samfunn. Det er også et tankekors at erstatningsordningene i selv tvinger den enkelte inn i arbeidsuførhet. Erstatningsordninger i ulike former slik det nå legges opp til vil være en kilde til evig konflikt. Disse konfliktene vil være med å svekke Stortingets mulighet for verve nye soldater til å gjennomføre sin utenrikspolitikk.

Rettslige betraktninger

Ved innføringen av ny 65G-ordning, vil det imidlertid foreligge tre kilder til kompensasjon med ulike beviskrav; billighetserstatning etter forskrift av 2.12.2004, 35G-ordningen av 22.12.2009 og 65G-ordningen. For veteranene er forskjellene i beviskravet forvirrende og uoversiktlig og de er til dels svakt begrunnet.

I tolkningsnotat av 22.11.2010 har FD uttalt at beviskravet etter 35G-ordningen skal praktiseres lempeligere enn et krav under de alminnelige erstatningsmessige grunnlag. Begrunnelsen er at de fleste kravene ligger langt tilbake i tid. Også ved krav om erstatning under 65G-ordningen vil de fleste kravene være begrunnet i forhold langt tilbake i tid. Det vil i mange saker være vanskelig for skadelidte å fremskaffe håndfaste bevis. Det er derfor liten grunn til å ha ulike krav til bevis i de to ordningene.

I denne forbindelse vises det til følgende uttalelse fra utenriks- og forsvarskomiteens flertall, inntatt i Innst. 7 S (2011–2012) om bevilgninger på statsbudsjettet for 2012:

"Komiteens flertall, medlemmene fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti, anser det som positivt at regjeringen nå øker maksimalt erstatningsbeløp for skader under den særskilte kompensasjonsordningen til 65 G. Flertallet viser likevel til at beviskravene for slik erstatning vil være strengere enn beviskravene for erstatning etter samme ordning begrenset til 35 G, noe som fremstår som både urettferdig og i strid med normale erstatningsrettslige prinsipper. Flertallet reagerer på at regjeringen med denne endringen fortsatt ikke legger et prinsipp om lik erstatning for lik skade til grunn, og mener at den særskilte kompensasjonsordningens intensjon, og de betydelige vanskeligheter det faktisk er å skaffe til veie dokumentasjon for den enkelte, tilsier at man ikke kan operere med ulike krav til bevis."

Ved vurdering av bevis gjelder i norsk rett prinsippet om fri bevisbedømmelse, jf. tvisteloven § 21-2. Kravene til bevisets styrke må tilpasses partenes mulighet til å oppklare faktum. Forsvaret må medvirke til å fremskaffe bevis. Unnlater fra forsvarets side kan påvirke bevisvurderingen i skadelidtes favør. Vi viser i denne sammenheng til Lødrup, Erstatningsrett s. 358. Høringsnotatets beskrivelse av beviskravene etter forsvarspersonelloven og den nye ordningen kan til dels oppfattes som strengere enn alminnelig bevislære. Vi finner derfor grunn til å presisere at det ikke stilles strengere krav til bevis etter forsvarspersonelloven § 12b enn etter alminnelig erstatningsrett og heller ikke ved den nye ordningen.

Veteranforbundet SIOPS (Skadde i Internasjonale Operasjoner) Bernhard Getz gate 3 0165 Oslo
Tlf.: +47 970 02 990

Veteranforbundet SLOPS
Bernhard Getz gate 3
0165 OSLO
Tlf.: +47 970 02 990

Dette ble for øvrig også påpekt av Tore Nordtun (A) under stortingsbehandlingen av statsbudsjettet:

"Dette gjør vi med en todeling som innebærer at skadelidte kan få utbetalt 65 G ved 100 pst. uførhet ved psykiske belastningsskader når de samme beviskrav og bevistema som gjelder etter det lovfestede objektive ansvaret i forsvarspersonelloven § 12 b, er oppfylt. Det vil si at 'de alminnelige krav til årsakssammenheng gjelder. Det må være sannsynlighetsovervekt for at tjenesten i en internasjonal operasjon er årsak til den psykiske belastningsskaden'."

Under punkt 2.2 siste avsnitt, nest siste linje i Høringsnotatet uttales det:

«Prinsippet om fri bevisbedømmelse gjelder, men departementet mener at dokumentasjon av skaden og årsaksforholdene blant annet gjennom en spesialisterklæring vil måtte tillegges vesentlig vekt i denne vurderingen.» (vår understrekning)

Vi bemerker at det i alminnelig erstatningsrett ikke gjelder et formelt krav om dokumentbevis for å sannsynliggjøre belastningsskade. Skadelidtes egen forklaring og vitneutsagn er ofte tilstrekkelig bevis.

Videre fremheves i Høringsnotatet som særlig viktig nedtegnelser foretatt i nær tid opp til den begivenhet som skal klarlegges. Slike nedtegnelser kan være relevant i forhold til diagnosen PTSD, men er mindre relevante ved andre belastningsskader (sykdommer) som følge av tjenesten. Høringsnotatets bemerkninger om at beskrivelser av akutt symptomer og brosymptomer etter traumatiserende hendelse vil være viktig, er heller ikke særlig relevante ved psykiske belastningsskader. Det virker som om departementet her anvender årsaksregler som gjelder for fysiske skader etter en ulykke. Diagnosekriterier for psykiske lidelser har ikke tilsvarende innhold. I denne forbindelse pekes det på at andre psykiske belastningsskader enn PTSD ofte viser seg etter lengre tid etter den eller de aktuelle begivenheter. Det bør derfor i tilknytning til forskriftsendringene inntatt i høringsnotatet ikke foreligge beskrivelser om vekten av de ulike bevis. Slike beskrivelser vil kunne hindre at det etter den nye ordningen ytes kompensasjon til veteraner, som ellers ville fått kompensasjon etter alminnelige krav om fri bevisvurdering og sannsynlighetsovervekt.

Vi ber derfor om at det presiseres fra departementet i forbindelse med den endelige utarbeidelsen av forskriftsendringene, at fordi det gjelder alminnelig krav om sannsynlighetsovervekt og fri bevisvurdering, vil det ikke legges noen føringer fra departementet om hvordan bevisene skal vurderes, herunder hvilken vekt de ulike bevisene vil ha.

Etter vårt syn bør de lempelige beviskrav som gjelder ved 35G-ordningen fremgå av forskriften. Forskrift av 22.12.2009 i § 3 andre ledd sier at alminnelige krav til årsakssammenheng gjelder og at det må være sannsynlighetsovervekt for at tjenesten er årsak til den psykiske belastningsskaden. Det er følgelig klar motstrid mellom forskriftsteksten og vedtatt praksis. Vi finner dette uheldig. Det lempelige beviskrav bør også beskrives i mandatet som gis de medisinske sakkyndige.

I høringsnotatet bemerkes det at Særavtale for tjenestegjøring i internasjonale operasjoner i de fleste tilfellene vil danne grunnlag for erstatning etter forsvarspersonelloven § 12b. Vi finner her grunn til å peke på at Særavtalen bare gjelder ved yrkesskader. Siden psykiske belastningsskader som følge av belastning over tid faller utenfor yrkesskadeserstatningsloven, vil Særavtalen i de fleste tilfeller ikke komme til anvendelse ved krav om

Veteranforbundet SLOPS (Skadde i Internasjonale Operasjoner) Bernhard Getz gate 3 0165 Oslo
Tlf.: +47 970 02 990

Veteranforbundet SIOPS
Bernhard Getz gate 3
0165 OSLO
Tlf.: +47 970 02 990

kompensasjon etter den særskilte kompensasjonsordning. Dette understreker behovet for den nye 65G-ordningen.

I Høringsnotatet bemerkes det at personer som har fått avslag etter 35G-ordningen ikke kan fremme krav etter ny ordning. Denne bemerkningen er etter vårt syn for kategorisk. Hvis det etter er avslag foreligger nye bevis, må nytt krav under begge ordningen kunne fremmes.

Vi finner også grunn til å tone ned krav om ny spesialisterklæring dersom den foreliggende ikke er avgitt etter riktig mandat. Det avgjørende her må være om spesialisterklæringen faktisk svarer på alle relevante spørsmål, noe som kan være tilfelle selv om mandatet er noe avvikende formulert.

Kommentarer til forskriftstekst:

Forsvarspersonelloven § 12b inneholder ikke spesielle krav til bevis eller bevistema sammenlignet med alminnelig erstatningsrett. Teksten § 4a kan etterlate et inntrykk av at beviskravene i § 12b er strenge. Vi foreslår på denne bakgrunn at det i stedet henvises til beviskravene i alminnelige erstatningsrett.

Etter vårt syn bør teksten i § 3 andre ledd endres slik at forskriften får samme innhold som vedtatt praksis ved bevisvurderingen, se våre bemerkninger ovenfor.

Med vennlig hilsen

Petter Kjendli
Styreleder SIOPS